

Stāstnieks veidojas un aug līdz ar dzīves pieredzi

Lidija Kirillova

Ja ne gluži līdz bezgalībai, taču krietni ilgus gadus gribas paredzēt Latgales stāstnieku festivālam «Omotu stuosti». Podnieki, bitenieki, kāzu un citu godu saimnieces, audēji, kalēji, grozu un cibiņu pinēji – tie ir amati, kas cilvēkiem nāk prātā pirmie. Un kur tad vēl citi! Bet, kur amats – tur arī stāsts. Jau četrus gadus tādi amatu stāsti raisās, tinas, pinas, šķeterējas un arvien no jauna pārsteidz Latgales stāstnieku festivālos, kas pulcē interesentus ne vien no Latgales, bet arī citiem Latvijas reģioniem. Šie festivāli kļuvuši kā tuvu radu saieti, kas sākas ar satikšanās prieka saucieniem, apskāvieniem un, protams, stāstiem – gan smieklīgiem, gan citreiz arī mazliet bēdīgiem. Kā jau dzīvē...

Jau ceturtais

Šovasar nu jau ceturtais Latgales stāstnieku festivāls notika 19. un 20. jūlijā, sākoties Preiļu Galvenajā bibliotēkā, kur satikās 25 stāstnieki no Latgales un citām Latvijas malām. Šoreiz festivāls bija velēts klūdziņu pinēju amatam. Dažādu tuvākās apkārtnes autoru darinājumi bija izkārtoti izstādē, kur darbus varēja arī iegādāties. Ne viens vien grozs, groziņš un cibiņa aizceļoja pie jauniem saimniekiem un šobrīd ir piepildīts ne vien ar līdzpaņemtajiem amatnieku stāstiem, bet arī svētraiņiem rudens āboliem, zeltainiem sīpoliem un aromātiskām ķiploku galviņām.

Vispirms uzrunas. Latgales stāstnieku festivāla idejas tautās nesēja, Preiļu Galvenās bibliotēkas Bērnu literatūras nodaļas vadītāja Vilhelmīne Jakimova atgādināja par iepriekšējiem festivāliem un iepazīstināja ar paredzētajām aktivitātēm. Festivāla krustmāte, Latvijas stāstnieku asociācijas valdes locekle, UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas stāstniecības eksperte Māra Mellēna uzsvēra, ka festivāla dzīvotspēja atkarīga no ieinteresētu un aizrautīgu cilvēku savstarpējas sapratnes un mijiedarbības. Savukārt Preiļu novada domes priekšsēdētāja Maruta Plivda mudināja popularizēt stāstniecību, jo «ir jāamācās lietas izstāstīt tā, lai citiem patīk klausīties». Klātesošos stāstniekus sveica namamāte, Preiļu Galvenās bibliotēkas vadītāja Ilona Skorodihina. Notika iepazīšanās un iesildīšanās stāstu aplis, kad katrs no festivāla dalībniekiem dāvanā saņēma spraudenīti no kārklu krūma ar novēlējumu, lai aug kupls.

Sākums

Kāda ir Latgales stāstnieku festivāla rašanās vēsture un kāds ir pienesums Latvijas mērogā? Festivāla rīkotāja Vilhelmīne Jakimova, atsaucot atmiņā «Omotu stuostu» rašanos, teic: «Vispirms – katrai lietai vajadzīgs entuziasts. Kad 2013. gada nogalē iestājāties (*Preiļu galvenā bibliotēka – red.*) UNESCO Nacionālās komisijas «Stāstu bibliotēka» tīklā, jutu, ka tas ir viens no ceļiem, kas ir manējais. 2014. gadā aizbraucu uz UNESCO rīkoto vasaras skolu stāstniekiem. Iepazinos ar Māru Mellēnu un Gunti Pakalnu, kuri ir šīs kustības «krustvecāki». Viņiem jau bija pieredze darbam bērnu vidē – «Teci, teci, valodiņa», «Anekdošu virpulī», «Pulkā eimu, pulkā teku», kur veidojas un aug mazie stāstnieki. Līvānu, Riebiņu un Vārkavas skolas jau sagatavojušas ne vienu vien «Stāstnieku ķēniņu». Bet toreiz Māra un Guntis mani uzrunāja, varbūt varam stāstnieku vasaras skolu sarīkot Latgalē? Sarīkojām arī un sapratām, ka Latgalē vajag savu stāstnieku festivālu, jo Kurzemē, Zemgalē un Vidzemē jau tādi bija. Katram lielajam kultūrvēsturiskajam Latvijas novadam ir sava «odziņa», vajadzēja saprast, kas der Latgalē. Palīgā nāca Evija Maļkeviča, kura toreiz strādāja UNESCO, bet ir Latgales cilvēks no Dagdas puses. Izdomājām, ka mums ir tik daudz amatu, tik daudz seno amatu prasmju meistarību, ka festivāla titulā varētu droši likt – «Omotu stuosti».

Tā tas aizgāja

Jau ar pirmo reizi bijusi doma festivālu organizēt kā ceļojošo, lai katru gadu stāstniekus uzņemtu kāda cita kultūrvēsturiska Latgales vieta, kur dzīvo un strādā amatnieki. Vilhelmīne uzskata, ka te nu ir cieša saistība ar novadpētniecību, saikne ar dažādām amatnieku biedrībām. Tā kā Preiļu apkārtnē tiek uzskatīta par Latgales keramikas šūpuli, pirmais Latgales stāstnieku festivāls bija «Pūdņika stuosti» Jasmuižā un noritēja ļoti veiksmīgi. Dalībnieki to joprojām atceras ar īpašām izjūtām.

«Kādam varbūt liekas, ko tur cilāt tās senās lietas, bet novadpētniecības un kultūras slāņa rakšanā tas ir nenovērtējami. Toreiz Aizkalnē ciemojāties pie koka lietu meistara Staņislava Geidas, nu to vairs nevaram atkārtot, jo viņa šajā saulē vairs nav. Cilvēki aiziet, un mēs zaudējam. Zaudējam stāstus,» atceras Vilhelmīne. Savos jautrajos, nebēdīgajos podnieku stāstos toreiz dalījās Jāzeps Caics, kolorītais keramiķis Valdis Pauliņš. Uz festivālu nevarēja ierasties Vasiļevskis, arī viņš tagad jau ir mūžības ceļos. Toties aizraujoši stāstīja profesionāls stāstnieks Kevins Kriss Grindels no Vācijas, kur, izrādās, profesiju reģistrā pat ir amats «stāstnieks».

Bez atbalsta nevar

Stāstot par nākamajiem festivāliem, Vilhelmīne Jakimova uzsver sadarbības partneru un pašvaldību lielo lomu pasākumu sagatavošanā. Ja arī Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalsts projektam saņemts, vēl ir krietni daudz izdevumu un tēriņu, lai dalībniekus izguldinātu, paēdinātu, pa norises vietām izvizinātu. Otrā Latgales stāstnieku festivāla «Saimeneicu stuosti» pasākumi notika Vārkavas novadā. Pašvaldības vadītāja Anita Brakovska, pati būdama sabiedriski aktīva, uzņēmās namamātes lomu, bet godu saimniece un lieliskā stāstītāja Bronislava Gavare vadīja «žagariņu» cepšanas meistardarbnīcu. Uz atvadām bija īsti latgalisks «kuopustu golds» ar atbilstošām izdarībām un sadziedāšanām. Trešajā reizē visi devās uz Dagdas novadu pie Evijas Maļkevičas, kur klausījās bitenieku stāstus par medu un bitēm. Daļa pasākuma notika vēsturiskajā Kroma kolnā. Stāstnieki, domājams, pirmo reizi mūžā redzēja senatnīgus bišu stropus, klausījās nepārstos dravju saimnieku stāstus un aizveda tos sev līdzi, pa kripatai ko pieliekot no sevis un savas attieksmes klāt.

Katrs no līdz šim notikušajiem festivāliem ticis papildināts ar vietējo folkloras kolektīvu sniegumu. Klausītāji saka – bija izcili. Arī Vilhelmīne atzīst, ka Annas Kārkle, Helēnas Ērgles, Ilzes Rožinskas, Ārijas Bergmanes-Sprūdžas, Ritas Pudānes un viņu audzēkņu sniegums, talants un atraktivitāte festivālos vērtuši priekā dzirkstošus un mākslinieciski augstvērtīgus.

Pirmie mēģinājumi un perfektums

Nu atgriežamies pie šī gada «Omotu stuostiem», kad visi devās pie klūdziņu pinēja Jura Gavara uz Vārkavas novadu. Novadpētniecības muzeja telpās, darbodamies viņa vadītajā pīšanas meistardarbnīcā, varēja klausīties amata noslēpumus. Jura dzīvesbiedre Džeina radīja muzikālu gaisotni ar savu ģitāras spēli un dziesmām. Uz meistardarbnīcu bija ieradies Daugavpils studijas «Klūga» vadītājs Viktors Kuhaļskis. Pat labiem amata pratējiem līdz viņa perfektajam darbu līmenim vēl augt un pilnveidoties. Sabraukušie stāstnieki, pirmo reizi turot rokās meistar sagatavotās klūdziņas, izbaudīja – kā tas ir – radīt. Lai arī groziņi vai rokassprādzes bija visai tālu no perfektuma, mantiņas kļuvušas dikti mīlas, jo pašu radītas.

Riebiņu vidusskolas skolotāja Rita Pudāne izstāstīja novadpētniecības un stāstniecības saskarsmes veiksmes stāstu, kā rezultātā tapa tradīciju burtnīcas «Riebiņu novada stāsti», bet vakarā ikviens interesents varēja piedalīties «Stāstu groziņvakarā» ar Jāņa Eglīša Preiļu Valsts ģimnāzijas folkloras kopu «Rūtoji».

Festivāla otrās dienas aktivitātes risinājās Riebiņu novadā. Mazie klausītāji piedalījās bērnu rītā «Stuostu rypulš», ko vadīja Inguna Radziņa un Vilhelmīne Jakimova, bet lielajiem stāstniekiem tajā laikā notika Māras Mellēnas un Gunta Pakalna vadītā treniņnodarbība. Šoreiz festivāla īpašā viesnīca bija Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas studiju un zinātņu prorektore Angelika Juško-Štekele ar lekciju «Laimas meklējumi latgaliešu pasākās», bet festivāla noslēgumā – padomu stāstu pēcpusdienā «Jaunim devu suol' ar maizi, vacim – jauku volūdeņ'» ar folkloras kopu «Jumalāni».

Aptvert dzīvo vēsturi

Domājot par Latgales stāstnieku festivāla nākotnes organizatorisko pusi, Vilhelmīne labprāt no tās norobežotos un būtu tikai stāstniece, kas vēlas piepildīt ilgi lolotu sapni – izveidot Preiļos stāstnieku kopu. «Mēs vārāmies feisbukā – a kā tur bija, kā tur notika? Bet mums līdzās taču joprojām ir cilvēki, kas daudz redzējuši un zina, viņiem ir milzīgs potenciāls. Es labprāt gribētu, lai nāk un stāsta par senām norisēm pilsētā. Viņi ir mūsu dzīvā vēsture, bet no kaut kā baidās. Nesaprotu, varbūt mazpilsētas sindroms, sak, ko cilvēki padomās, ko teiks, ka ne tā pastāstīju. Saprotiet – es stāstu tā, kā es to saprotu un uztveru. Tu stāsti no sava skatupunkta. Mūsu abu stāsti viens otru papildinās nevis traucēs. Bērni ir citādi, viņiem nav šīs aiztures brīvi runāt, bet viņiem nav arī dzīves pieredzes, kas stāstniekam ir ļoti svarīga,» prāto Vilhelmīne.

Festivāls ir kopdarbs

Tikko festivāls beidzas, sākas darbs pie nākamā gada pasākuma rīkošanas. Tas ir milzīgs daudz cilvēku kopdarbs, skaidro Vilhelmīne Jakimova, kad kopīgiem spēkiem tiek radīti apstākļi, kuros no Latvijas malu malām sabraukušie cilvēki jūtas labi un atraisīti. Rīgas Tūrisma un radošo industriju tehnikuma Preiļu struktūrvienības vadība un pedagoge Ināra Liepiņa, SIA «Arka», Jāņa Eglīša Preiļu Valsts ģimnāzija, Vārkavas novada dome, Riebiņu pašvaldība, Riebiņu vidusskola – tie ir sadarbības partneri, uz kuriem var paļauties.

«Ja cilvēks ir vietā, viss notiek, un tādos apstākļos strādāt ir patīkami,» saka Vilhelmīne par nesen notikušo un visiem iepriekšējiem festivāliem. Viņa arī uzsver folkloras kopu lomu kopiespaida radīšanā, jo dalībniekiem netiek sēdēt vien, gribas arī padarboties, izkustēties. Ikreiz tiek rīkotas nodarbības bērniem, šogad ar jaunajiem stāstniekiem strādāja leļļu teātra aktrise Ingūna Radziņa no Jūrmalas.

Pirmā Latgales stāstnieku festivāla varoņi bija podnieki Valdis Pauliņš (no kreisās) un Jāzeps Caics

Otrajā festivālā godā celtas Latgales saimnieces, bet galdā – tradicionālie cepumi un ruletes

Trešie «Omotu stuosti» nāca no biteniekiem, kur dažā labā dravā joprojām apdzīvoti ir senatnīgi stropi

Stāstnieku festivāla «krustvecāki» Guntis Pakalns un Māra Mellēna

Jābūt gatavam uz visu

Māla trauki, gardi cepumi, zeltains medus un klūgu groziņi – četras lietas, ap kurām četru gadu laikā Latgalē vijušies stāsti, kas atvesti no dažādām Latvijas vietām. Kopīgi iepazīti četri amati, kopīgi stāstīts, smiets, dziedāts un dejots. Daļa no Latgalē redzētā, dzirdētā un piedzīvotā aizvesta uz citām Latvijas malām. Varbūt uz Ventspili pie kolorītās Ārijas Klēveres, varbūt uz Ēveli pie Aelitas Punkstiņas, Sandras Kazimirautes-Eglītes Dobeles novadā vai pie Inas Celitānes Kuldīgā.

Nepārtraukti aug un pilnveidojas arī paši stāstnieki, ar gadiem krājot ne vien stāstus, bet galvenokārt dzīves pieredzi, lai sasniegtu tādu līmeni, kad jebkurā sabiedrībā, jebkurā brīdī varētu pārsteigt klausītājus. Labam stāstniekam jābūt gatavam uz visu, arī minūtes laikā mainīt tēmu un palikt interesantam klausītājiem.

Kāda būs nākamā Latgales stāstnieku festivāla tēma? Iespējams, saistīta ar koka darbiem, iespējams, Rēzeknes apkaimē. Bet būs noteikti, jo stāstāmā ir daudz.

(Turpinājums 24. lpp.)

«Latgale – Latvijai un pasaulei. Latgalē notiekošu festivālu loma tūristu piesaistīšanā reģionam un Latvijas kultūras bagātināšanā»

Materiāls ir sagatavots ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Fotomirkļi no IV Latgales stāstnieku festivāla «Omotu stuosti»

Foto no Preiļu GB arhīva

Klūdziņu pinēja amata pirmos soļus izmēģināja daudzi bērni

Viens no stāstnieku festivāla aizņemtajiem brīžiem – visi darbībā

Foto no Preiļu GB arhīva

Stāstnieku festivālu skanīgu darīja folkloras kopa «Rūtoj» no Jāņa Eglīša Preiļu Valsts ģimnāzijas. Uzrunu teic Vilhelmīne Jakimova

Foto no Preiļu GB arhīva

Klūdziņu pinējs Juris Gavars no Vārkavas novada

Foto no Preiļu GB arhīva

Stāstnieki apgūst amatu, izrādās, tas nav nemaz tik vienkārši

Foto no Preiļu GB arhīva

Foto no Preiļu GB arhīva

Pirmais groziņš

Māra Mellēna, Latvijas stāstnieku asociācijas valdes locekle, UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas stāstniecības eksperte:
«Latgales kultūrtelpa ir īpaša vērtība Latvijas kultūras kopainā, un viena no iespējām to popularizēt ir stāstīt stāstus – tik aizraujoši, ka gribot negribot jādodas pašam lūkot un piedzīvot.

2016. gadā Latgales stāstnieku festivāls «Omotu stuosti» notika pirmo reizi. Tā iedvesmotāji bija jau notiekošie stāstnieku festivāli Kurzēmē, Zemgalē un Vidzemē, kā arī aktīvā UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas «Stāstu bibliotēku» tīkla darbība. Tomēr Latgales stāstnieku festivāla īpašo seju veido tā rīkotāji un dalībnieki – latgalieši un viesi no visiem Latvijas vēsturiskajiem reģioniem un bieži vien arī stāstnieki no citām valstīm. Latgales stāstnieku festivāla tapšanā no tā pirmsākumiem daudz laika un enerģijas ieguldījuši nu jau pilna laika latgaliete, Latvijas stāstnieku asociācijas valdes priekšsēdētāja Evija Maļkeviča un Preiļu Galvenās bibliotēkas Bērnu literatūras nodaļas vadītāja Vilhelmīne Jakimova. Šogad Vilhelmīne bija festivāla sirds, dvēsele, saimniece un visu norišu plānotāja, kā arī īstenotāja sadarbībā ar saviem kolēģiem bibliotēkā un sadarbības partneriem visās norises vietās. Precīzi un sistemātiski paveiktais festivāla sagatavošanas darbs no projekta iesniegšanas VKKF līdz festivāla atklāšanai Preiļu Galvenajā bibliotēkā jāva festivālam noritēt brīvi un priecīgi, saskaņā ar norises plānu, dodot iespēju katram no dalībniekiem pabūt gan stāstnieka lomā, gan piedalīties dažādās radošajās darbnīcās, gan iepazīt Latgales kultūras bagātības. Vilhelmīnes sirds siltums, spēja katru festivāla norisi piepildīt ar jēgu un līdzdarbošanās iespēju padarīja šo festivālu neaizmirstamu un emocionāli piepildītu.

Stāstnieku festivāla mērķis ir veicināt stāstniecības tradīciju

kā nozīmīgas nemateriālā kultūras mantojuma daļas saglabāšanu, attīstīšanu un tālāknodošanu Latgales kultūrtelpā, bet katru gadu tas pievēršas kādam citam amatniecības veidam, lai parādītu, kā stāsti par amatnieku dzīvi, amatu noslēpumiem un meistarstīkiem, kā arī par dažādiem atgadījumiem amatnieku vidē dara mūs bagātākus, zināšākus un laimīgākus. Stāstus stāsta gan paši amatnieki, gan stāstnieki no dažādiem Latvijas novadiem, lai popularizētu amatu prasmes un sekmētu to pārmantojamību nākamajām paaudzēm. Viens no festivāla būtiskiem uzdevumiem ir veidot atpazīstamu un radošu platformu Latgales amatniecības izziņai un popularizēšanai, bet tikpat svarīgi ir kopt dažādas latgaliskas izpausmes mutvārdos, lai stāstos izbaudītu un stiprinātu latgalisko izlokšņu daudzveidību, labskanību un izteiksmes precizitāti.

Šī gada tēma bija veltīta klūdziņu pinējiem, stāstiem par šo amatu un amata pratējiem. Gavaru ģimenes gatavība dalīties ar savu mantojumu, gan demonstrējot amata prasmes, gan stāstot par savas ģimenes mantotajām kļuģu audzēšanas, sagatavošanas, grozu pišanas un dzīvošanas un sadzīvošanas prasmēm, bija iedvesmojoša un amata dzīvotspēju un attīstību uzrādoša. Savukārt Vārkavas novadpētniecības muzeja veidotā izstāde iedeva amata vēsturisko kontekstu un priekšstatu par mūsdienu izpausmju daudzveidību. Festivāla otrā diena norisinājās Riebiņos un iepriecināja visus dalībniekus ar vietējām teikām, muižas bijušo godību un Ritas Pudānes stāstiem par dzīvi Riebiņos agrāk un tagad. Stāstu pēcpusdienas «Jaunim devu suol' ar maizi – vacim jauku volūdeņu» Riebiņos «oga» bija Ritas Pudānes un Ārijas Bergmanes-Sprūdžas vadītās folkloras kopas «Jumalāni» sadarbība ar festivāla dalībniekiem. «Jumalāni» ir jauno stāstnieku pie-

redzes un prasmju apgūšanas vieta, un visiem stāstu sarīkojuma dalībniekiem bija iespēja dzirdēt gan jaunus Riebiņu stāstniekus, gan klausīties pieredzējušu stāstniekus no visas Latvijas.

Vēl viens būtisks Latgales stāstnieku festivāla aspekts ir padziļināta Latgales kultūrtelpas izziņāšana. Šoreiz ar savām zināšanām par latgaliešu pasakām, īpaši par laimes un nelaimes izpratni tajās, dalījās apburošā Angelika Juško-Štekele no Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas.

IV Latgales stāstnieku festivāls izskanējis, lai top nākamais, kur satikties un piedzīvot Latgales kultūras bagātības, klausīties un sadzirdēt amatu stāstus latgaliski un citās latviešu valodas izpausmēs, un lai mums katram drosme un prieks ar tiem dalīties.»

Anita Brakovska, Vārkavas novada domes priekšsēdētāja:

«Man pašai stāstnieku festivāli ļoti patīk, tapēc arī kā pašvaldības vadītāja nekad neliedzu atbalstu pasākumu rīkošanai. Tā ir tautas amatu un tradīciju saglabāšana, tā ir novada parādīšana, tikšanās ar lieliskiem stāstniekiem un drusku no teātra klāt. Pirms diviem gadiem festivāla rīkošanā biju klāt no a līdz z un jutos labi, ka ciemiņi aizbrauca apmierināti, cildinot Vārkavu un vārkaviešus citos novados. Bet par stāstniekiem varu teikt, ka viņi visi ir forši cilvēki, nu gluži kā savējie. Par savu lietu deg un tik sirsnīgi, ka allaž prieks tikties.»

Elvira Āboliņa, Vārkavas novadpētniecības muzeja vadītāja:

«Tas bija jauks pasākums ar interesantiem stāstiem un aizraujošu darbošanos. Domāju, ka cilvēki daudz ieguva – gan prasmes, gan stāstus. Labprāt piedalītos festivāla rīkošanā ar savām idejām.»

Pinumu izstāde – no senatnes līdz mūsdienām

Foto no Preiļu GB arhīva

Par IV Latgales stāstnieku festivālu lasiet 21. lpp.

medicīnas centrs 36,6°C

MUTES DOBUMA HIGIĒNA RĒZEKNĒ

Sertificēti speciālisti Rēzeknē sniedz profesionālu mutes dobuma higiēnu

Ieguvumi:

- profesionāla mutes dobuma higiēna;
- zobu tīrīšana ar sodas smilšu strūklaku;
- zobu fluorizācija;
- konsultācija par pareizu mutes dobuma kopšanu un mutes dobuma kopšanas līdzekļiem;
- ieteikumi, kā uzlabot zobu vizuālo izskatu.

SIA «Medicīnas centrs 36,6»

Ārstniecības iestādes kods: 2100-00058.

Adrese: Atbrīvošanas aleja 98, Rēzekne.

Kontakti: tālr. 2 366 366 3, www.366.lv, info@366.lv

Laika prognoze	Rēzekne				Preiļi				Daugavpils			
06.09. Pk.		+ 18°	+ 14°	DR/4		+ 18°	+ 14°	DR/4		+ 19°	+ 15°	DR/4
07.09. S.		+ 17°	+ 8°	DR/2		+ 18°	+ 8°	DR/2		+ 18°	+ 10°	D/2
08.09. Sv.		+ 21°	+ 13°	DA/4		+ 21°	+ 14°	DA/4		+ 21°	+ 14°	DA/4
09.09. P.		+ 23°	+ 17°	DA/5		+ 23°	+ 16°	DA/4		+ 24°	+ 17°	DA/4
10.09. O.		+ 23°	+ 17°	DA/4		+ 23°	+ 17°	DA/5		+ 23°	+ 17°	DA/4
11.09. T.		+ 20°	+ 16°	DA/4		+ 20°	+ 16°	DA/4		+ 19°	+ 15°	DA/3
12.09. C.		+ 18°	+ 13°	DR/5		+ 18°	+ 13°	DR/5		+ 19°	+ 14°	DR/4